

Az Iránnal foglalkozó tanulmányok elé

To the Studies on Iran

Az 1979-es iszlám forradalom óta Irán szinte folyamatosan a nemzetközi napirenden szerepel. Előbb maga a forradalom, majd az iraki–iráni háború (1980–1988), a 2000-es években pedig elsősorban a nukleáris program okán. A nemzetközi közösség részéről kötelezővé tett, valamint az egyes országok által egyoldalúan meghozott szankciók, a 2015-ös nukleáris megállapodás, majd Donald Trump amerikai elnök 2018-as döntése, hogy kilépteti az Amerikai Egyesült Államokat a megállapodásból, és újabb, harmadik országokat is sújtó szankciókat vezet be, ismét a nemzetközi napirend egyik vezető kérdéskörévé emelte Iránt. Mindemellett a 2020-ban kezdődött Covid19-járvány mellett 2021-ben tüntetéseket is kiváltó szárazság is sújtotta az országot, amelynek augusztustól új – konzervatív – elnöke is van, Ebrahim Raiszi személyében.

Az Iráni Iszlám Köztársaság – amely a nevében hordozza az identitása három fő elemét: irániság, (síita) iszlám, politikai modernitás – az iszlám forradalmat követően egy olyan sajátos modellként jött létre, amelyben a legfőbb törvényhozó Isten, akinek az akaratát és a törvényeit az iráni iszlám forradalom legfőbb vezetője, Ruholláh Khomeini ajatollah halála óta Ali Khamenei értelmezi. A nép akarata – minden 18 év feletti iráni állampolgár választó és választható – közvetlen választásokon keresztül érvényesül, amelyek során a parlament tagjaira, illetve az ország elnökére adják le a szavazatokat. Az elnök a kormány és a végrehajtó hatalom feje, a miniszterei kinevezését azonban a parlamentnek jóvá kell hagynia. A 2021. évi elnökválasztás – a sokak által vitatott körülményei ellenére – új helyzetet teremtett: immár minden hatalmi ág, minden fontosabb szerv az ún. konzervatívok irányítása alatt áll. Joggal merül fel tehát a kérdés, hogy az Iráni Iszlám Köztársaság kül- és biztonságpolitikájában folytonosság vagy változás, együttműködés vagy konfrontáció várható-e. Bár egyelőre korai lenne végső következtetéseket levonni, az új iráni vezetés „üzenetei” inkább a folytonosság tényét, ha nem is a mikéntjét ígéri.

A *Külgügyi Szemle* Iránnal foglalkozó blokkjának tanulmányai olyan kérdéseket is vizsgálják, amelyek az ország vonatkozásában meghatározóak, ugyanakkor általánossággal is bírnak. Ide tartozik a víz és vízszűkösség kérdése, a gazdaság és a szankciók, a hibrid hadviselés (a nem állami szereplők), s végül, de nem utolsósorban, a nukleáris energia kettős felhasználású jellegéből fakadó fenyegetés és műszaki fejlettség kérdőjelei.

A perzsa nevek átírásában kettős kihívást jelent az arab betűkészlet perzsa alkalmazása, illetve annak a magyar hangzáshoz legközelebb álló hangalakban való megfeleltetése. A nemzetközi szakirodalomból, hírekből ismert neveket, valamint az angolul publikáló iráni szerzők nevét azonban az angolos átírásban hagytuk meg.

N. Rózsa Erzsébet